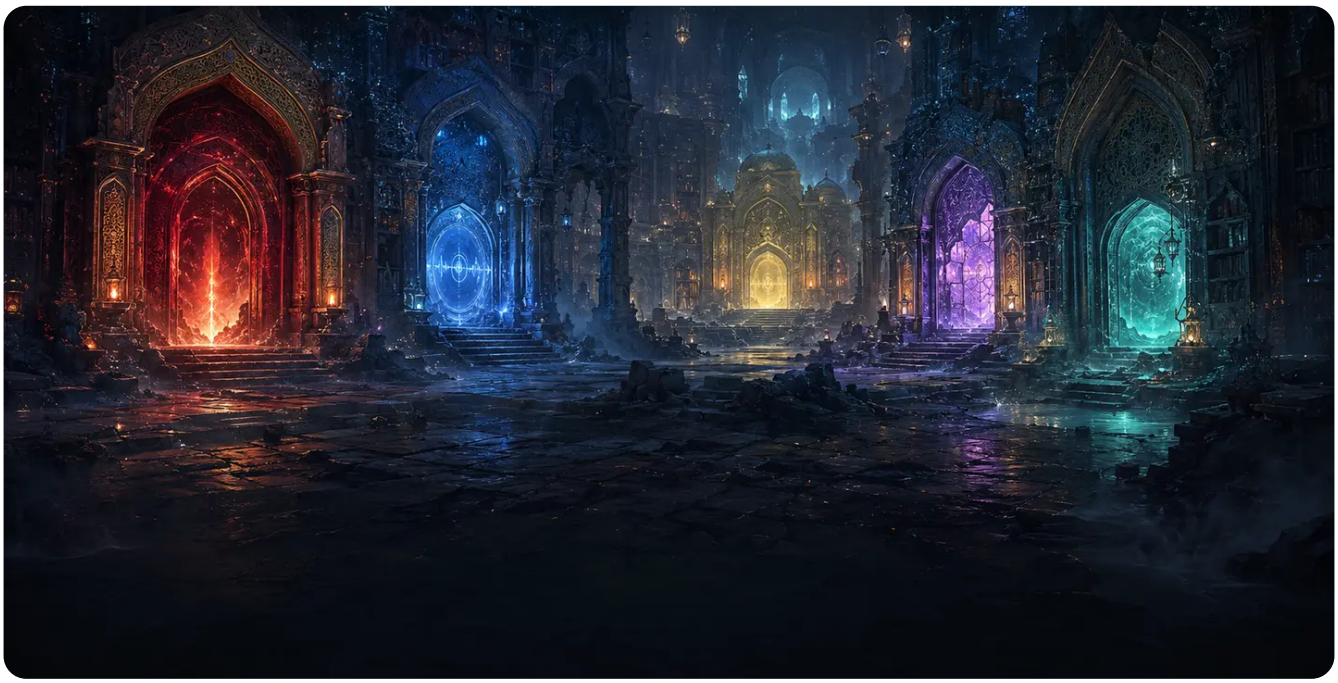
KETABESTAN KHIAL
کتابستان خیال

راهنمای مؤلفان و همکاران

آماده‌سازی کتاب برای انتشار دیجیتال

از تنظیم فایل Word تا ساخت و بررسی EPUB با کالیبر

این راهنما کمک می‌کند نسخه‌ای مرتب، خوانا و قابل استفاده روی تلفن همراه از کتاب خود آماده کنید و برای بررسی به کتابستان خیال تحویل دهید.

کتابستان خیال ketabestaan.ir

نسخه ۱ • آبان ۱۴۰۵

مسیر آماده‌سازی کتاب

برای کتاب‌های عمدتاً متنی، مسیر پیشنهادی این است: نسخهٔ ویرایش‌شده را در Word مرتب کنید، آن را با کالیبر به EPUB تبدیل کنید، سپس نتیجه را روی رایانه و تلفن همراه بررسی کنید. فایل تبدیل‌شده تا پیش از این بررسی، نسخهٔ نهایی محسوب نمی‌شود.

۱ فایل Word ساختاریافته

↓

۲ تبدیل با کالیبر

↓

۳ بررسی EPUB و اصلاح

↓

۴ تحویل فایل و اطلاعات اثر

در این راهنما	صفحه
انتخاب فایل مبدأ و آماده‌سازی اولیه	۳
تنظیم متن و پاراگراف‌ها در Word	۴
عنوان فصل‌ها و فهرست قابل کلیک	۵
تصاویر و جدول‌ها	۶
پانویس و نگارش فارسی	۷
شروع کار با کالیبر و مشخصات کتاب	۸
تبدیل Word به EPUB	۹
بررسی راست‌به‌چپ و متن فارسی	۱۰
بازبینی و کنترل کیفیت خروجی	۱۱
خطاهای رایج و روش رفع آن‌ها	۱۲
تحویل اثر و هزینهٔ خدمات فنی	۱۳
چک‌لیست نهایی و منابع	۱۴

محدودهٔ راهنما

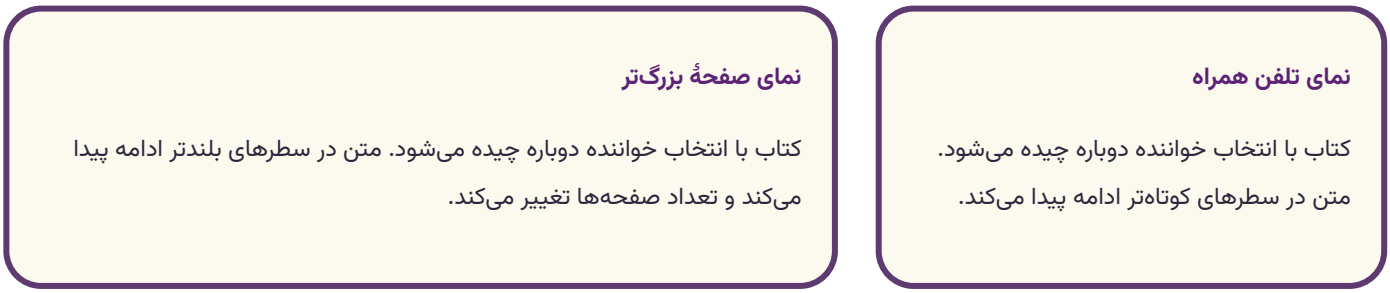
این راهنما دربارهٔ آماده‌سازی فنی کتاب متنی است. آثار مصور، شعر با چیدمان خاص، فرمول‌های پیچیده و کتاب‌های وابسته به صفحه‌آرایی، پیش از تبدیل انبوه نیاز به بررسی نمونه دارند.

فایل مبدأ را درست انتخاب کنید

بهترین نقطهٔ شروع برای این مسیر، یک فایل DOCX کامل و قابل ویرایش است. متن باید انتخاب و جست‌وجو شود؛ عکسِ صفحات کتاب جایگزین متن نیست.

آنچه در اختیار دارید	اقدام پیشنهادی
فایل Word با پسوند DOCX	همین فایل را طبق صفحات بعد مرتب کنید.
فایل قدیمی DOC	در Word باز کنید و با Save As یک نسخهٔ DOCX بسازید.
فقط PDF متنی یا اسکن	ابتدا نسخهٔ قابل ویرایش را بازیابی و با اصل تطبیق دهید؛ تبدیل مستقیم PDF فارسی معمولاً نیازمند اصلاح فراوان است.
فایل InDesign یا زرنگار	نسخهٔ قابل ویرایش و تصاویر اصلی را نگه دارید و ابتدا یک فصل نمونه را منتقل و کنترل کنید.

EPUB معمولی با اندازهٔ صفحه و قلم خواننده سازگار می‌شود. به همین دلیل، شمارهٔ صفحه، شکست خط و محل پایان صفحه الزاماً مانند نسخهٔ چاپی نخواهد بود.

نمای آموزشی از بازچینی یک متن در دو اندازهٔ صفحه

پیش از هر تغییر

از فایل اصلی نسخهٔ پشتیبان بگیرید. اصلاحات ادبی و محتوایی را تا حد امکان پیش از تبدیل انجام دهید و یک نسخه را به‌عنوان متن نهایی مشخص کنید.

متن Word را ساده و منظم کنید

1. جهت پاراگراف‌های فارسی را از بخش Home → Paragraph روی راست‌به‌چپ قرار دهید. راست‌چین بودن به‌تنهایی، جهت متن را تعیین نمی‌کند.
2. متن اصلی را با استایل Normal نگه دارید. برای تأکید محدود از Bold یا Italic استفاده کنید و از تغییرات پی‌درپی قلم و اندازه بپرهیزید.
3. برای رفتن به پاراگراف بعد فقط یک بار Enter بزنید. برای فاصله‌گذاری از تنظیمات Paragraph استفاده کنید؛ فاصله، Tab و Enterهای مکرر را جایگزین صفحه‌آرایی نکنید.
4. سربرگ، پابرگ و شمارهٔ صفحات چاپی را از نسخهٔ مخصوص تبدیل حذف کنید. نام کتاب در بالای همهٔ صفحات لازم نیست.
5. کادرهای متنی، ستون‌بندی و اشیای شناور را در کتاب متنی به جریان معمول متن برگردانید. برای پایان هر سطر، Enter دستی نزنید.
6. تغییرات ثبت‌شده را در Review → Track Changes مرور کنید، دربارهٔ پذیرش یا رد آن‌ها تصمیم بگیرید و نظرهای باقی‌مانده را پس از رسیدگی حذف کنید.

نمای آموزشی از ساختار درست پاراگراف؛ تصویر محیط واقعی Word نیست.

دیدن نشانه‌های پنهان

با دکمهٔ ¶ در Home می‌توانید Enter، فاصله و Tabهای اضافی را پیدا کنید. حذف دسته‌جمعی را ابتدا روی یک نسخهٔ پشتیبان آزمایش کنید.

عنوان فصل‌ها و فهرست را بسازید

عنوانی که فقط درشت یا بزرگ شده باشد، لزوماً برای نرم‌افزار «سرفصل» نیست. برای فصل‌ها از استایل‌های Heading استفاده کنید تا ساختار کتاب و فهرست قابل تشخیص باشد.

نوع متن	استایل پیشنهادی	نمونه
نام کتاب در صفحهٔ عنوان	Title	نام اثر
عنوان فصل اصلی	Heading 1	فصل اول
عنوان بخش داخل فصل	Heading 2	آغاز سفر
زیرعنوان جزئی‌تر در صورت نیاز	Heading 3	یادداشت نخست
بدنهٔ کتاب	Normal	متن داستان یا توضیح

1. عنوان هر فصل را انتخاب کنید و از Home → Styles استایل مناسب را اعمال کنید. ترتیب سطح‌ها را حفظ کنید.
2. از View → Navigation Pane ساختار عنوان‌ها را مرور کنید؛ متن‌های معمولی نباید ناخواسته در فهرست فصل‌ها ظاهر شوند.
3. در محل فهرست، از References → Table of Contents فهرست خودکار درج کنید. برای نسخهٔ دیجیتال می‌توانید در تنظیمات فهرست، نمایش شمارهٔ صفحات را بردارید.
4. پس از تغییر عنوان‌ها، فهرست را با Update Table → Update entire table به‌روز کنید.

ساختار پیشنهادی کتاب

Heading 1
فصل اول
Heading 2
آغاز سفر
Heading 1
فصل دوم

دو نوع فهرست را بررسی کنید

فهرست داخل صفحات کتاب و فهرست ناوبری کتاب‌خوان دو بخش متفاوت‌اند. پس از تبدیل، فهرست کناری EPUB را هم باز کنید و چند پیوند را امتحان کنید.

تصاویر و جدول‌ها را آماده کنید

تصاویر باید جزئی از ترتیب خواندن کتاب باشند. هر تصویر را در پاراگرافی جدا قرار دهید و از مسیر Picture Format → Wrap Text → In Line with Text آن را هم‌سطح متن کنید. برای توضیح یا عنوان تصویر از یک پاراگراف زیر آن استفاده کنید.

نمای آموزشی از جای‌گذاری تصویر در جریان متن

- برای عکس‌ها معمولاً JPEG و برای نمودار یا تصویر دارای نوشته، PNG مناسب است. کیفیت را با بزرگ‌نمایی بررسی کنید؛ تغییر پسوند به‌تنهایی کیفیت را بهتر نمی‌کند.
- تصویر جلد را جداگانه نگه دارید. برای کیفیت مناسب، اندازه‌ای مانند ۱۶۰۰ × ۲۴۰۰ پیکسل پیشنهاد می‌شود؛ این اندازه، الزام قطعی پنل نیست.
- جدول ساده را ابتدا به‌صورت جدول واقعی حفظ و روی موبایل آزمایش کنید. اگر جدول پهن است، آن را به بخش‌های کوچک‌تر یا متن فهرست‌وار تبدیل کنید.
- اگر حفظ نمودار یا فرمول فقط با تصویر ممکن است، نوشته‌های آن باید در نمایش کوچک نیز خوانا باشد. برای تصویر، متن جایگزین توصیفی اضافه کنید.

نکتهٔ دسترس‌پذیری

همهٔ جدول‌ها و شناسنامهٔ کتاب را بی‌دلیل عکس نکنید. متن واقعی، جست‌وجو، تغییر اندازهٔ قلم و استفاده از صفحه‌خوان را آسان‌تر می‌کند. برای آثار وابسته به چیدمان، یک نمونه را با پشتیبانی بررسی کنید.

پانویس و نگارش فارسی را کنترل کنید

کیفیت متن مبدأ مستقیماً بر کیفیت EPUB اثر می‌گذارد. اصلاح ظاهر در Word کافی نیست؛ ترتیب منطقی حروف، عددها و پیوندها نیز باید درست باشد.

1. پانویس را از References → Insert Footnote بسازید. شمارهٔ کوچک و متن پایین صفحه را دستی تایپ نکنید. پس از تبدیل، رفتن به یادداشت و بازگشت به متن را امتحان کنید.
2. «ی» و «ک» فارسی، نیم‌فاصله و نشانه‌گذاری را یکدست کنید. نمونهٔ درست: «می‌نویسم»، «کتاب‌ها»، «خانهٔ خیال». در نام‌ها و نقل‌قول‌ها، جایگزینی سراسری را با احتیاط انجام دهید.
3. عدد اعشاری را با جداکنندهٔ درست بنویسید؛ مثلاً «۳٫۵». از اسلش به‌جای جداکنندهٔ اعشار استفاده نکنید و عددها را با جابه‌جایی دستی رقم‌ها اصلاح نکنید.
4. عبارت انگلیسی، نشانی وب و عددهای کنار پرانتز را جداگانه کنترل کنید. جهت بخش انگلیسی باید چپ‌به‌راست باشد؛ فارسی را برای اصلاح ظاهر، وارونه تایپ نکنید.
5. ترتیب آغاز کتاب را مرور کنید: صفحهٔ عنوان، شناسنامه و اطلاعات حقوق اثر، تقدیم یا مقدمه در صورت وجود، فهرست و متن اصلی. اطلاعات را با نسخهٔ نهایی اثر تطبیق دهید.

نمونهٔ فارسی

او گفت: «کتاب‌ها را می‌خوانم.»

نمونهٔ متن ترکیبی

فرمت کتاب EPUB است و حجم نمونه ۳٫۵ مگابایت است.

شناسنامهٔ خوانا

نام مؤلف، مترجم، ناشر و سایر مشخصات را به شکل متن ثبت کنید. اطلاعات حقوق نشر و مجوزهای موجود را دقیق منتقل کنید و اطلاعات نامعلوم را حدس نزنید.

کتاب را وارد کالیبر کنید

کالیبر یک نرم‌افزار رایگان مدیریت و تبدیل کتاب الکترونیکی است. آن را از وب‌سایت رسمی دریافت کنید و نسخهٔ سازگار با سیستم‌عامل خود را نصب کنید. نام و جای برخی گزینه‌ها ممکن است در نسخه‌های مختلف کمی تفاوت داشته باشد.

calibre-ebook.com/download

1. از Add books فایل DOCX نهایی را انتخاب کنید. کالیبر یک نسخه در کتابخانهٔ خود نگه می‌دارد؛ فایل اصلی را نیز حفظ کنید.
2. کتاب را انتخاب کنید و Edit metadata → Edit metadata individually را باز کنید.
3. عنوان، نام پدیدآور، زبان Persian / fa و مشخصات ناشر را دقیق وارد کنید. برای اثر چندجلدی، نام مجموعه و شمارهٔ جلد را نیز تنظیم کنید.
4. تصویر روی جلد را در قسمت Cover انتخاب کنید. تصویر پشت جلد جای جلد اصلی نیست.
5. توضیح کوتاه کتاب را در Comments و برچسب‌های مرتبط را در Tags وارد کنید. شناسه‌هایی مانند ISBN را فقط در صورت وجودِ معتبر ثبت کنید.

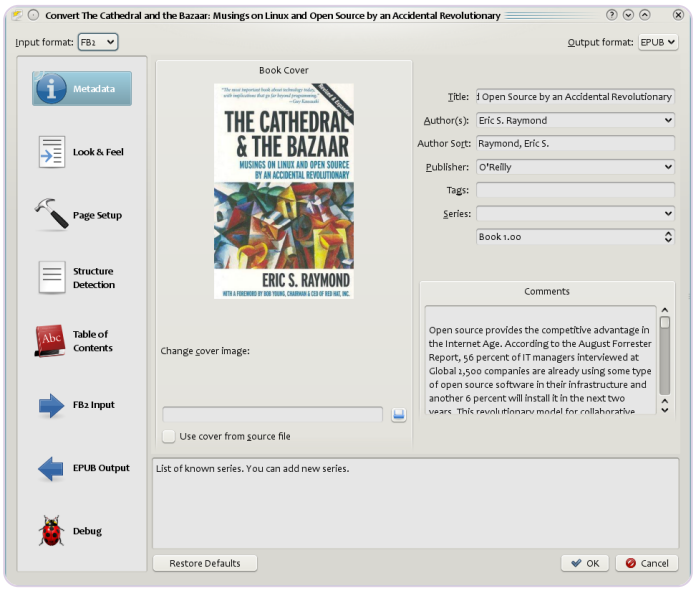
نمای آموزشی از اطلاعات لازم؛ مقادیر را با مشخصات اثر خود جایگزین کنید.

پیش از تبدیل

عنوان و جلد ثبت‌شده را با صفحهٔ عنوانِ داخل کتاب تطبیق دهید تا نام مؤلف یا شمارهٔ جلد در دو محل متفاوت نباشد.

فایل Word را به EPUB تبدیل کنید

1. کتاب را انتخاب کنید و روی Convert books → Convert individually بزنید.
2. بالای پنجره، ورودی را DOCX و خروجی را EPUB قرار دهید. صرفاً تغییر نام پسوند فایل، تبدیل انجام نمی‌دهد.
3. تنظیمات پیش‌فرض را برای نخستین نمونه حفظ کنید. پردازش حدسی Heuristic processing را بدون دلیل روشن فعال نکنید.
4. در EPUB output اگر گزینهٔ نسخهٔ EPUB وجود دارد، برای کتاب فارسی معمولی EPUB 3 را به‌عنوان نقطهٔ شروع انتخاب و نتیجه را در کتاب‌خوان مقصد آزمایش کنید.
5. روی OK بزنید، پایان کار را در Jobs بررسی کنید و سپس خود فایل EPUB را باز کنید؛ باز شدن Word ورودی به معنی بررسی خروجی نیست.

تصویر پنجرهٔ تبدیل از مستندات رسمی کالیبر؛ نام گزینه‌ها را ملاک قرار دهید، نه داده‌های کتاب نمونه.

عنوان فصل‌ها چه می‌شود

کالیبر می‌تواند از Headingهای Word فهرست بسازد. اگر فهرست خروجی ناقص است، ابتدا استایل عنوان‌ها در فایل مبدأ را اصلاح کنید و دوباره تبدیل بگیرید.

جهت فارسی و راست‌به‌چپ را بررسی کنید

پس از تبدیل، یک پاراگراف فارسی، یک جملهٔ انگلیسی، یک عدد اعشاری و یک پانویس را آزمایش کنید. راست‌چین بودن متن، جهت خواندن متن و جهت ورق‌زدن سه موضوع جدا هستند؛ هر سه را در کتاب‌خوان مقصد بررسی کنید.

چه چیزی را بررسی کنیم	نتیجهٔ مورد انتظار
جهت متن فارسی	حروف و نشانه‌ها به ترتیب درست خوانده شوند.
متن انگلیسی و نشانی‌ها	ترتیب حروف و عددها جابه‌جا نشده باشد.
زبان کتاب	فرادادهٔ زبان روی فارسی باشد.
ترتیب فصل‌ها و حرکت در کتاب	فصل بعدی و قبلی به بخش درست برسند.

راه حل اول

اگر مشکل وجود دارد، ابتدا جهت پاراگراف و استایل‌ها را در Word اصلاح و دوباره تبدیل کنید. تغییر زبان در فراداده، به‌تنهایی همهٔ مشکلات جهت را برطرف نمی‌کند.

بررسی تکمیلی برای فرد آشنا با HTML و CSS

در Edit book می‌توان فایل‌های XHTML و CSS را بررسی کرد. نمونهٔ زیر شیوهٔ تعریف زبان و جهت را نشان می‌دهد؛ آن را بدون بررسی ساختار کتاب، روی همهٔ بخش‌ها اعمال نکنید.

```
<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml"
      lang="fa" xml:lang="fa" dir="rtl">

body { direction: rtl; }
.english { direction: ltr; }
```

در EPUB 3، ویژگی زیر در عنصر spine فایل OPF، جهت پیشروی صفحه‌ها را مشخص می‌کند و جایگزین جهت متن نیست:

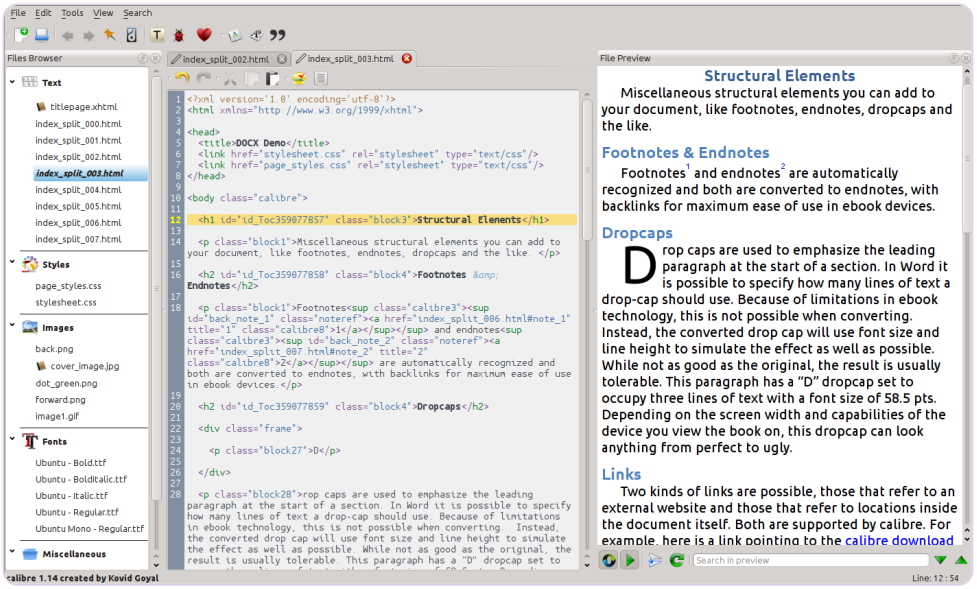
```
<spine page-progression-direction="rtl">
```

در صورت ناآشنایی با کد

نسخهٔ اصلی را حفظ کنید و فایل و یک تصویر از مشکل را برای بررسی بفرستید. دست‌کاری ناآگاهانهٔ ساختار داخلی EPUB ممکن است پیوندها یا ترتیب فصل‌ها را خراب کند.

خروجی را بازبینی و آزمایش کنید

موفق شدن تبدیل فقط یعنی فایل ساخته شده است. پیش از تحویل، با View خروجی EPUB را باز کنید؛ اندازهٔ قلم و عرض پنجره را تغییر دهید، چند فصل را بخوانید، در متن جست‌وجو کنید و پیوندهای فهرست و پانویس را امتحان کنید.

محیط Edit book در مستندات رسمی کالیبر؛ فایل‌ها، کد و پیش‌نمایش در کنار هم قرار دارند.

1. برای بررسی ساختار، از منوی راست‌کلیک کتاب Edit book را باز کنید. پیش از اصلاحات گسترده یک نسخهٔ پشتیبان نگه دارید.
2. از Tools → Check book خطاهای گزارش‌شده را مرور کنید. این بررسی جای خواندن متن و کنترل دیداری را نمی‌گیرد.
3. در صورت نیاز، از Tools → Table of Contents → Edit Table of Contents عنوان‌ها و مقصد پیوندها را اصلاح و سپس فایل را ذخیره کنید.
4. با Save to disk یا ذخیرهٔ قالب EPUB، فایل نهایی را در پوشهٔ تحویل کپی کنید. همان فایل ذخیره‌شده را دوباره باز کنید.

آزمایش روی تلفن همراه

خروجی را روی یک کتاب‌خوان سازگار در موبایل هم کنترل کنید. پیش از انتشار، نمایش در محیط مقصد کتابستان باید بررسی شود؛ یکسان بودن نتیجه در همهٔ کتاب‌خوان‌ها تضمین‌شده نیست.

خطاهای رایج را برطرف کنید

نشانهٔ مشکل	علت محتمل و اقدام پیشنهادی
فهرست خالی است یا فصل‌ها کم‌اند	Headingها را در Word بررسی کنید. درشت کردن دستی عنوان کافی نیست. پس از اصلاح دوباره تبدیل بگیرید.
در پایان هر سطر شکست دیده می‌شود	احتمال وجود Enter یا شکست خط دستی هست. با ¶ بررسی کنید؛ حذف را موردی و با توجه به متن انجام دهید.
نشانه‌ها و عددها جابه‌جا هستند	جهت پاراگراف و بخش انگلیسی را کنترل کنید. عددها را وارونه تایپ نکنید.
جلد دو بار دیده می‌شود	جلد داخل فایل Word و جلد افزوده‌شده در کالیبر را بررسی کنید؛ فقط نسخهٔ تکراری را حذف کنید.
تصویر از صفحه بیرون می‌زند	در Word تصویر را In Line with Text کنید. در EPUB، اندازهٔ ثابت بیش از عرض صفحه را بررسی کنید.
پانویس به متن برنمی‌گردد	پیوندها را آزمایش و یادداشت‌های دستی را به ساختار استاندارد Footnote تبدیل کنید.
فایل جدید هنوز متن قدیمی را نشان می‌دهد	نسخهٔ DOCX کتابخانهٔ کالیبر را با فایل اصلاح‌شده به‌روز کنید و دوباره تبدیل بگیرید.
در PDF درست است اما در EPUB به‌هم می‌ریزد	EPUB متنی بازچینی می‌شود. وابستگی به ستون، قاب و فاصله‌های دستی را حذف کنید یا قالب اثر را برای بررسی مطرح کنید.

اصلاح در کدام فایل

برای تغییرات متن و عنوان فصل‌ها، اصلاح مبدأ Word و تبدیل مجدد معمولاً قابل پیگیری‌تر است. اگر EPUB را مستقیم ویرایش کرده‌اید، تبدیل دوباره از Word می‌تواند آن اصلاحات را بازنویسی کند؛ نسخه‌ها را جدا نگه دارید.

هنگام گزارش مشکل، نام فایل، فصل، عبارت قابل جست‌وجو، تصویر مشکل و نام کتاب‌خوان را همراه نسخهٔ EPUB بفرستید. عبارت «فایل خراب است» بدون این اطلاعات، محل ایراد را مشخص نمی‌کند.

بستهٔ تحویل و هزینهٔ خدمات

پس از بررسی، فایل‌ها و اطلاعات اثر را یک‌جا آماده کنید. از نام فایل روشن و شمارهٔ نسخه استفاده کنید تا نسخه‌های قدیمی با فایل نهایی اشتباه نشوند.

فایل یا اطلاعات	محتوا
فایل EPUB نهایی	نسخهٔ تبدیل‌شده و بررسی‌شده برای مطالعه
فایل DOCX مبدأ	نسخهٔ ویرایش‌شده و منطبق با EPUB
تصویر روی جلد	فایل مستقل با کیفیت مناسب
مشخصات کتاب	عنوان، نام پدیدآورندگان، معرفی، موضوع، زبان و مشخصات مجموعه
PDF مرجع در صورت وجود	برای تطبیق با نسخهٔ چاپی یا بررسی چیدمان‌های خاص
توضیح موارد ویژه	پانویس، فرمول، تصویر، جدول پیچیده یا مشکل باقی‌مانده

خدمات آماده‌سازی فنی و تبدیل

۳۰۰ هزار تومان

در صورت وجود ایراد در فایل ارسالی و نیاز به انجام اصلاحات، برای آماده‌سازی و تبدیل اثر مبلغ ۳۰۰ هزار تومان دریافت می‌شود.

این مبلغ بابت خدمات فنی آماده‌سازی و تبدیل فایل است.

فایل‌ها را از مسیر همکاری یا پشتیبانی اعلام‌شده توسط کتابستان خیال ارسال کنید. اگر دسترسی پنل همکاران در اختیار شما قرار گرفته است، از همان حساب و مسیر ثبت اثر استفاده کنید.

> **برای جلوگیری از اشتباه**
>
> همهٔ ایرادهای شناخته‌شده را هنگام تحویل اعلام کنید. فایل EPUB را بدون رمز شخصی یا محدودیتی که مانع بررسی می‌شود بفرستید و یک نسخهٔ اصلی نزد خود نگه دارید.

چک‌لیست نهایی پیش از ارسال

- ☐ متن کامل است و با نسخهٔ مورد تأیید مؤلف تطبیق دارد.
- ☐ عنوان فصل‌ها ساختار Heading دارند و فهرست قابل کلیک است.
- ☐ جهت فارسی، عددها و عبارت‌های انگلیسی درست نمایش داده می‌شوند.
- ☐ تصاویر خوانا هستند و جدول‌ها در موبایل قابل استفاده‌اند.
- ☐ پیوند پانویس‌ها و بازگشت به متن آزمایش شده است.
- ☐ نظرها، تغییرات رسیدگی‌نشده و صفحات تکراری حذف شده‌اند.
- ☐ جلد، عنوان، نام پدیدآور و شمارهٔ جلد با هم تطبیق دارند.
- ☐ فایل EPUB نهایی روی رایانه و تلفن همراه باز و بررسی شده است.
- ☐ فایل EPUB ،Word، جلد و اطلاعات معرفی برای تحویل آماده‌اند.

منابع و راهنمای بیشتر

مطالب این راهنما برای کتابستان خیال تدوین شده است. برای جزئیات گزینه‌ها، به منابع رسمی زیر مراجعه کنید. تصاویر محیط کالیبر در صفحات ۹ و ۱۱ از مستندات رسمی آن گرفته شده‌اند؛ سایر نماهای آموزشی در این راهنما شماتیک‌اند.

دریافت کالیبر · رابط کاربری · تبدیل کتاب · ویرایش کتاب · نمایشگر کالیبر

ساخت فهرست در Word · استاندارد EPUB 3

کتابستان خیال

ketabestaan.ir